

PROGRAMMA,
quo,
REGNANTE
INVICTO BORUSSORVM MONARCHA
FRIDERICO II.
DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO,
**ACADEMIÆ
DVISBURGENSIS
SACRA SECVLARIA**

DIE XIV. OCTOBRIS ANNO clcc lccc lv.
RECTORE MAGNIFICO
VIRO AMPLISSIMO ET CONSVLTISSIMO
JO. ALEXAND. GVIN. PAGENSTECHERO,
JVRIS ANTECESSORE CLARISSIMO,
CELEBRANDA
NOMINE ET DECRETO

SENATVS ACADEMICI
INDICIT,
SIMVLQVE
DE PRÆSTANTIA SCRIPTORVM
IN
CONSERVANDIS HOMINVM RERVMQVE
MEMORIIS

AD LOCVM HORATII LIB. IV. ODA VIII.
MEMORABILI EMENDATIONE RESTITVTVM ET NVNC
NOVIS EMENDATIONVM EXEMPLIS ILLVSTRATVM
DISSERIT

JOANNES HILDEBRANDVS WITHOFF,
HISTORIARVM, ELOQVENTIÆ ET GRÆCÆ LINGVÆ
PROFESSOR ORDINARIVS.

Omnibus animantibus ab ipsa Natura datum est, ut se conservare, quemvis autem interitum, quantum in ipsis est, diligenter evitare studeant. Homini præsertim, omnium eorum, quæ admirandâ supremi Numinis sapientia & bonitate, ut in his terris versarentur, producta fuerunt, principi, illud insitum fuit, ut omni impetu, votis omnibus ac desiderijs ad æternitatem feratur talemque conditionem, ubi interitus & abolitionis expers perpetuo vivat; idque tanto justius rectiusque, quanto magis constat, eum juxta sapientissimi Creatoris sui imaginem conditum, & ad ipsam quoque æternitatem creatum fuisse. Non animam, non corpus, non ipsam sui memoriam inter homines, donec in terris vivitur, aboleri cupit. Et quamvis non ignoret, experientia quotidiana illud satis inculcante, brevi futurum esse, si temporis hujus comparatio cum æternitate instituatur, ut artissimum hoc vinculum, quo anima cum corpore ligatur, iterum dissolvi debeat, hoc tamen solatio se erigit, animam, divinæ auræ particulam, nullis vicissitudinibus, nulli metæ & exitio obnoxiam esse, corporis autem labefacti & in cinerem dilapsi pulvisculos etiam minimos adeo non aboleri penitus ac perdi, ut ejusdem omnipotentis Creatoris imperio tandem recolligi, iisque domicilium vetus instaurari debeat, idem simul & alterum,

terum, hoc est, non luteum amplius ac fragile, sed idem tamen novo splendore perfusum & ita lustratum, ut nihil exitii deinceps iterum metuendum habeat; quod prior hospes, Mens æternitatis capax, velut templum quoddam virtuti suæ conveniens inhabitare possit. Non immerito memorabile aliquod Senatus Populique Antverpiensis dictum celebratur. Cum ante aliquot secula in Belgio vicino tunc inprimis florente consuetudo esset, ut Civitates sibi quotannis notabilem quandam quæstionem invicem mitterent, cujus illa solutio, quæ omnium dexterrima ac verissima videretur, præmium tali laudi destinatum referret; cumque aliquando quæsitum esset, quodnam præcipuum hominis in hac terra viventis solatium dici mereretur, Antverpienses responderant, spem de futura corporum resurrectione inter res omnes homini jucundas consolationis esse plenissimam. Facile hujus responsi causa intelligitur. Nisi enim ea speranda foret, corpori humano penitus intereundum, certe omnis cogitatio deponenda esset, qua his oculis, huic vultui, sed jam lustrato & glorificato, futuræ inter cælestium Geniorum choros felicitatis consortium promittitur. Ex eodem æternitatis desiderio fluit, cur homines in ipsa etiam terra se post obitum conservare studeant, eamque sæpe curam & sollicitudinem tam ad ipsum corpus, quam ad animum extendant. Quis enim ignorat, ut cetera multo plura ac minora hujus desiderii indicia prætereamus, quanta olim diligentia Ægyptii aliique populi artem condiendi corpora, eaque ab omni putredinis periculo liberandi, reperire & exercere conati fuerint? Gloriæ vero suæ & benefactorum memoriam ad Animi dotes pertinentium, adeo obliterari & aboleri nolebant, ut quævis potius subsidia adhibenda crederent, ad eam inter homines usque ad finem mundi in his terris conservandam.

Hinc enim, ut omnis interitus, si fieri posset, expers illa redderetur, monumenta pretiosissima ex ære & marmore construenda curarunt. Artemisia Cariæ regina, ut perennem carissimo conjugii Mausolo memoriam acquireret, eamque in omnem ævum propagaret, tale ei monumentum molita fuit, quale propter præstantiam, firmitatem & amplitudinem inter septem illa decantata veteris Mundi miracula recenseri potuit. Eandem nominis & gloriæ suæ memoriam antiquissimis Ægypti Regibus stupendarum Pyramidum conditoribus curæ cordique fuisse, veterum scriptorum testimonia nos dubitare non sinunt. Qualia tanquam inania, & continuandæ in æternum memoriæ non satis apta cum Philosophi nonnulli non modo irriderent, sed simulata
etiam

etiam modestia quadam ulterius pergentes de omni gloria contemnenda commentarios scriberent, vicissim à Cicerone non obscure irrisi sunt, quod in iis ipsis libris, quos de contemnenda gloria scripserant, nihil nisi gloriam, qua nominis sui memoria extenderetur, ipsi quaesivissent. Intelligebat nimirum Vir sapientissimus, nihil in orbe terrarum reperiri, quo certior ac diuturnior rerum gestarum memoria conservaretur, quam Scripta, sive illa ligato sive soluto sermone confecta essent. Et sane soli literarum apices licet in tenuissimis membranis, aut alia quadam materia exarati, & sic ad posteros translati, illud efficere solent, quod nulla metalla, quantumvis pretiosissima ac durissima, non aurum, non argentum, non aes, non saxa & lapides unquam praestare potuerunt. Quaecumque sibi monumenta, quascumque statuas ex aere fabricatas vetusti heroes erexerint, omnia illa temporis saepe non admodum diuturni injuria ita destructa & deleta fuerunt, ut talia unquam extitisse, tales etiam homines vixisse, quibus hujusmodi monumenta consecrata fuerint, penitus ignoraremus, nisi in solis libris, in solis, inquam, literarum monumentis eorum vestigia cum utrorumque mentione ac memoria superessent. Domitianus Imperator insignem statuam equestrem sibi erigendam curaverat, velut domitiae, sicut gloriabatur, Germaniae nostrae monumentum. Equus ipse caput Rheni nobis vicini, velut grandaevis cujusdam & canis annisque obsiti senis, superbissimis pedibus conculcabat, ut reverentia civibus, terror hostibus injiceretur, parva autem magnitudinis & bellicae virtutis fama tanto diuturnior foret. Sed totum hoc monumentum, sicut alia per orbem terrarum innumerabilia, dudum interiit. In solis Papinii Statii filvis, id est, in solis tanti Poetae scriptis illud etiamnum conspicitur. Accedit deinde alterum, quo Literarum ac Librorum utilitas atque praestantia praeter aliis monumentis ex quocumque metallo ac materia confectis immane quantum evchitur. * Haec enim

* Cogitationes non dissimiles de omnigenis Veterum monumentis tam marmoreis aereisque, quam chartaceis olim obversatas fuisse video *Martiae Nerbeno*, Ultrajectino ac postea Herbornensi Theologo, & *Bernardo Albino*, Medico celeberrimo Lugdunensi, illi quidem in Monumento honoris & gratitudinis erecto Johanni Conrado Causenio, pag. 10. 11. 61. 64. & 65. huic vero in Oratione in obitum Joh. Jacobi Ravii, pag. 5. Sed jam ante aliquot millia annorum non aliter judicasse *Isocratem*, ejus egregia mireque huc facientia verba ostendunt in Evagora, non procul à fine, pag. m. 402. Ἐγὼ δ' ὦ Νικοκλέης, inquit, ἠγῶμαι, καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα, καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μὲντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων

enim quamvis ex durissimo ære vel lapidibus consent, unico tamen in loco tantum, quo erecta fuerunt, non pluribus conspici, & spectatori memoriam ejus, quem designant, refricare possunt; cum è contrario Scripta paulatim per totum terrarum orbem diffusa, & cum iis gestorum mirabilium ac meritorum laudes non artioribus sæpe limitibus, quam Solis ac Lunæ cursus, contineantur. Non immerito itaque Venusinus Poëta gloriatur, æternitatem eorum, quæ literarum ope memoriæ produntur, considerans, se monumentum omni ære perennius & ipsarum pyramidum regali situ altius exegisse, quod nec imber edax, nec impotens aquilo, aut innumerabilis series annorum diruere queat. Nec vanum Vatem hac quoque in parte eum fuisse, ipse eventus demonstravit. Hac ope tam sui ipsius memoriam, quam omnium aliorum, quorum laudes complexus est, propagavit. Idem de ceterorum scriptis tanto verius justiusque censendum est, quanto accuratius conservandis rerum ac hominum memoriis impenduntur. Tantum abest, ut statuæ & imagines, ut ærea & marmorea signa, & quæcunque ad comparandam immortalitatem ab hominibus excogitata fuerunt multo plura, cum librorum & inprimis historicorum monumentis comparari queant, ut illa ab his ipsis æternam sui memoriam, quam aliis frustra pollicentur, exspectare cogantur, alioquin, ut mille casibus obnoxia & intra statuti temporis angustias certissime peritura, ita perpetuæ oblivioni tradenda. Locus extat memorabilis ejusdem paulo ante nominati Venusini Poëtæ HORATII, quo hæc non minus Scriptorum quorumvis aliorum, quæ genium habent, quam Carminum mirifica in conservandis & perpetuandis præteritorum laudibus præstantia declaratur. Is vero cum præter ingens ulcus, quod jam à nonnullis animadversum frustra tentatum fuit, quatuor aut quinque aliis vulneribus hætenus ne quidem obsei vatis visisque, multo minus sanatis, deformatur, operæ nos pretium facturos arbitramur, si tandem aliquando his omnibus quoque mederi conemur, idque tanto opportunius, quanto magis aliquot hebdomadibus jam præterlapsis varias insignes & prorsus immedicabiles mendas ex pulcher-

E

rimo

καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἂν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσει. Προκρίνω δὲ ταύτας, πρῶτον μὲν εἰδῶς τὰς καλὰς καὶ ἀγαθὰς τῶν ἀνδρῶν ἔχ ἕτως ἐπὶ τῷ κάλλει σώματος σεμνυνομένης, ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις, καὶ τῇ μνήμῃ φιλοτιμυμένης. Ἐπειδ' ὅτι τὰς μὲν τύπας ἀναγκάσιον παρὰ τῆτοις ἔπει μόνον, παρ' οἷς ἂν σαθῶσι, τὰς δὲ λόγους ἐξετεχθῆναι, κ. τ. λ.

rimum hoc corpore in publicis Observationibus, quavis hebdomade heic in lucem edi solitis, abigere studuimus. Verba Poëtæ reperiuntur Libro IV. Oda VIII. ubi non procul ab initio hæc ad Censorinum scripta leguntur:

*Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, et pretium dicere muneri.
Non incisa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus, non celeres fugæ,
Rejectæque retrorsum Hannibalis minæ:
Non incendia Carthaginis impie,
Ejus qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clavius indicant
Laudes, quam Calabriae Pierides: neque
Si chartæ fileant, quod bene feceris,
Mercedem tuleris.*

Vides, quam vere & facunde egregius hic vates omnium scriptorum præstantiam & utilitatem super quæcunque alia marmorea monumenta prædicet. Sed dolendum est, tot nævis & vulneribus integrum fere hunc locum per Librariorum incuriam & interpolatorum infandam temeritatem inquinatum esse. Solum posterius facinus à nonnullis Viris doctis quidem animadversum, sed tamen hætenus à nemine correctum fuit. Quæ hic de incendio Carthaginis leguntur, adeo absurda & intempestiva sunt, ut, si ab ipso Auctore profecta fuissent, ignorantiam plus quam puerilem, & ne tyroni quidem possibilem ostenderent. Cum enim *Calabrae Pierides* nihil hic aliud quam Ennii vetustissimi Poëtæ Scripta significent, Ennius autem Scipionis Africani Majoris tempore vixerit, & in ejusdem tumulo sepultus fuerit, quo pacto sine summa & incredibili absurditate dici potest, marmorea monumenta non clarius indicare laudes ejus Scipionis Africani Majoris & inter eas quoque *incendia Carthaginis*, quam Ennii Scripta? Nonne vel pueris nondum ære se lavantibus notum est, Carthaginem non ab Africano Majore, sed diu post ejus Enniique mortem ab Africano Minore incensam, deletam, & solo æquatam fuisse? Adeo hæc absurditas Clar. Bentlejum transversum egit, ut totum hunc versum velut spurium instar ipsius Carthaginis delendum censuerit. Tantam enim vel scribendi incuriam vel ignorantiam ipsi Flacco tribuere, ut Chabotius & Dacierius fecerant, prorsus absurdum ac pene impium videbatur. Alexander Cuningamius & Petrus Burmannus quomodo tanto malo succurrere voluerint, ille mutatione levissima sed inepta, hic explicatione vana & inutili, alibi jam publico scripto docuimus. Antequam

tequam

tequam vero fatale hoc ulcus hic tollamus, videamus etiam præcedentia, nec à nobis antea, nec à quoquam alio animadversa. Altero versu hæc verba & *pretium dicere muneri* nullum habent sensum intentioni Poëtæ & huic loco convenientem; qui nec vendere alicui sua carmina, dono, ut vides, danda, volebat, nec etiam hanc artem eum in finem exercebat, ut Poëtices laudes & pretium eveheret. Hic obiter tantum & occasione sic exigente ostendit, quanta sit Carminum efficacia ac dignitas. Mox sequuntur alia longe absurdiora, similiter à nullo mortaliū notata. Horatius manifeste comparationem inter Scripta chartacea, & Monumenta ex marmore confecta instituit. Utrisque magnorum Virorum res gestæ prædicantur, & posteritati innotescunt. Sed Horatius contendit, eas res gestas non Marmorum notis clarius indicari, quam chartarum literis. Est itaque hic & esse debet inter marmora & chartas oppositio; nequaquam vero inter marmora & res gestas. Res gestæ æque marmoribus celebrari debebant, quam chartis, libris & literis. Quid? nondum vides, omnia illa non *celeris fugæ*, porro *Rejectæque v. H. minæ: Non incendia Carthaginis*, longe absurdissima esse? Sunt enim res gestæ Scipionis Africani Majoris, tam marmoribus incisæ, quam carminibus celebratæ. O incredibiles ineptias, ante mille pluresque annos introductas! Solus Jacobi Cruquii vetus Scholiastes hic aliquid incommodi sentiens voci *fugæ* instar glossæ vocem *sculptæ* addiderat. Et sane si tale aliquid ab Horatio additum fuisset, aut extrinsecus sine ridiculo conatu subintelligi posset, aliqua pars absurditatis sublata videretur. Sed vana sunt omnia, & quæ de incendio Carthaginis sequuntur, adeo intolerabilia, ut satis evincant, integrum hunc locum scæde à Librariis corruptum, & adhuc scædius ab interpolatorum infelicibus ac impurissimis manibus conspurcatum fuisse. In Mss. Codicibus nihil prorsus solatii est, nisi quod multi eorum versu altero non *muneri*, sed, ut antea semper editum fuit, *muneris* habeant; quod revocandum, totus autem hic locus sic unice, sic (absit invidia!) capitaliter & præclare emendandus, atque primævæ suæ integritati restituendus est:

*Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare: est pretium nec leve muneris.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus & vita redit bonis
 Post mortem ducibus, seu celebrent fugas,
 Rejectasque retrosum Hannibalis minas,
 Seu discrimina Carthaginis impie,
 Ejus, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes, quam Calabræ Pierides. &c.*

Hanc

Hanc verissimam & unicam ab ipso Horatio profectam olim totius loci scripturam fuisse contendo. Non vacat hic late ostendere, quomodo genuinae lectionis hujus vestigia adhuc ubique deprehendantur, quae per se satis apparent. Jam millies alibi talia inculcavimus. *Discrimina Carthagini* ex hoc loco ipse Valerius Flaccus ante oculos habuit, cum Argonaut. Lib. II. & §79. imitando scriberet, *miseræ flebant discrimina Troja.* ** Hæc vox accuratissime miserrimum & in extremo periculo versantem tum Carthaginiis statum exprimit, cum Scipio Africanus Major commisso fatali & decretorio prælio in ipsa Africa ante portas quasi Carthaginiis cum Hannibale pugnaret, eumque vinceret. Ab eo enim prælio Carthaginiis felicitas & dominatus dependebant, quæ deinceps magis magisque decreverunt, donec demum in tertio bello Punico ab alio longe Scipione, nempe

** Est hoc ex illo argumentorum genere, quo nullum certius ac præstantius ob ipsam antiquitatem dari potest; in quo illustrando, & deinceps tam multis desperatorum locorum millibus funditus ac vere emendandis adhibendo inprimis industriam ac patientiam olim exercui, consultis simul, ne nescias, semper & ubique Mss. Codicum & variarum Lectionum vestigiis, (utendi enim, non nugandi causa hæc à tot bonis Viris collectæ sunt) mirifico, ut auguror, cum successu, ut ostenderem, quam ipsi Veteres se omni tempore clam palamve identidem verbis & sententiis imitati fuerint. Infinitus quidem hic labor fuit omnes Scriptores veteres ita relegendi, ut semper recordaremur, quid simile proximi Scriptores ex præcedentibus hausissent. Sed jucunditas, utilitas & certitudo rei omnes molestias mitigabat. Ex Ennio multa sumpsisse Virgilium, quis dubitet? ipse fatebatur, ut in ejus vita legitur, se ex stercore Ennii aurum legere. Virgilii multa imitati fuerunt Statius, Silius, Valerius Flaccus, aliique plurimi. Ex Lucretio non pauca derivavit Horatius, ne de Græcis loquamur; ex Horatio vicissim innumerabiles flosculos decerpserunt Statius in Silvis, ac ceteris etiam Operibus, Silius, Persius, Juvenalis, item Semonicus, Seneca Tragicus, Prudentius, ac præter reliquos multos inprimis quoque Valerius Flaccus; quæ ultima observatio hic memorata facit, ut, ad evincendam rei veritatem, eam paucis adhuc exemplis illustrem, ostendamque, quam loca verè innumera hactenus vel pessime tractata vel pro desperatis habita primavæ integritati penitus restitui possint. Vel unica Oda HORATII XXXVII. Libri I. qua victoria Caesaris Augusti de Cleopatra cantatur, id nunc firmabit, ex qua illum à Viris doctis ac inprimis à Cel. Bentejo vexatissimum locum §. 9. sic vere emendandum esse alibi jam dudum monuimus:

*Contaminato cum grege turpium
Morbo Syrorum, quilibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria:*

ubi nunc ineptissime ac turpiter *Vivorum* legitur, Bentejus autem intolerabilia tentabat. Docui tum, Antonium & Cleopatram maxime Syros in sua classe habuisse, quod omnes veteres testantur, & inprimis Florus Lib. IV. Cap. 10. & 11. nec non ipse Virgilius Æn. Lib. VIII. 685. 686. 687. Præterea Græci Romanique Scriptores impuritatem, libidines, vilitatem, scabiem, tumores ad nauseam usque Syris exprobrant. Præter magni Casauboni notata ad Persii Sat. V. p. m. 185. vel solus passim Lampridius in Alexandro Severo consultatur. Medicis ex Aretæo Cappadoce nota sunt *ἔλκλα συριακά καὶ ἀργυπριακά.* Sed longe plura tum notatu digna adduxi, hic non repetenda; uti nec illud, hinc Statium quoque, Sylv. Lib. I. Carm. VI. contemptum Syro-

nempe Æmiliano, seu Africano Minore, incendio deleteretur. Et ne quisquam dubitare possit de veritate hujus adeo insignis ac multiplicis emendationis, ecce eandem plane sententiam ab Auctore verbis paulisper mutatis repetitam Lib. II. Epist. 1. v. 248. *Nec magis expressi vultus per abenea signa, quam per Vatis opus mores animique Virorum Clarorum apparent.* Vides hic iterum sola signa abenea & Scripta vatum sibi invicem opponi, & inter se comparari. Similim m est illud Lib. IV. Oda 2. v. 20. de Pindaro: *Centum potiore signis Munere donat;* id est, carmine encomiastico, quod centum statuis præferendum est ad res gestas celebrandas. Utrisque enim monumentis hoc fit, sed chartaceis melius. Pertinet huc ipsum *Ennii* fragmentum de eodem Scipione Africano Majore, quod non modo Trebellius Pollio in vita Claudii II. Imperat. cap. 7. nobis servavit

D 3

vavit

tum agmina & Lydiarum gregem dixisse, & Tacitum Ann. lib. XV. c. 37. *gregem contaminatorum.* Nova adducam alia. Pergit ibidem continuo **HORATIUS** ita canere:

————— *sed minuit furorem*
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volentem
Remis adurgens: accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmonia: daret ut catenis
Fatale monstrum.

Monstrum ex hoc loco etiam Florus vocavit Cleopatram, & Helenam simili modo *fatale Monstrum* Icanus de Bello Troj. Lib. III. v. 363. Sed locum ipsum Horatii turpiter esse corruptum nullus vidit Commentatorum, etsi multi multa inania de eo dixerint, ut Cruquius *Mareoticum regnum* intelligens, cum *Mareoticum vinum* hic Cleopatraz exprobrari sit certissimum. Sed nota, tales numeros in versu Alcaico nusquam apud Horatium reperiri, ut posterius hemistichium syllabæ defectu laboret. Semper, si quid in priore redundet, initio posterioris eliditur. Ratio metrica & musica sic requirunt. Sic ibidem paulo ante Oda 35. *At vulgus insidum ET meretrix retro;* & mox, *Ebeu cicatricum ET sceleris pudet.* Et sic passim, nunquam aliter. Esse ulcus etiam sequentia indicant. Verba, *Remis adurgens* & quidem *volentem*, sunt non solum insolentia, sed etiam de Cæsare indecora, ac præterea minime vigorem, ut vides, heroicum indicantia. Porro *urgere* millicies, *adurgere* nunquam tali sensu reperies. Accipe locum, sicut ab Horatii manu profectus fuit, & emenda sine ullo scrupulo ita:

————— *sed minuit furorem*
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam ut Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volentem
Perrexit urgens, accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator &c.

Nihil jam præclarius, aptius & decentius dici potest. Tò ut ob literam *m.* utrinque occurrentem more solito absorptum est; & litera initiali *P.* omissa ex re-

vavit, sed quod ipse etiam Horatius ante oculos, & in mente habuisse videtur, cum superiora à nobis sic verissime emendata scriberet. Verba Pollionis sunt ista: *Rogo quantum pretium est chryseus in Curia tanta victoria, quantum una aurea statua? Dicit Ennius de Scipione, quantum statuum faciet populus Romanus, quantum columnam, quae res tuas gestas loquatur? Possimus dicere, Flavium Claudium, unicum in terris principem, non columnis, non statuis, sed fama viribus adjuvari.* Sed quid opus est, ulterius soli faciem accendere, aut etiam monere, quam verbum *celebrare* in tali negotio sit Horatio solenne? Confer tamen Lib. I. Od. 7. v. 6. Od. 12. initio; Art. Poët. v. 286. alibique. Porro *nec leve pretium muneris* dicitur, ut apud Ovidium Epist. Heroid. XVIII. 163. preti-

liquis *erexit* sceleratè *remisit* interpolatum fuit. Tò *pergere* ita Horatio aliisque usitatissimum est. Postquam (vel *ut*) inquit, illam vino turbidam confusamque Cleopatram Cæsar in veros timores redegit, non eo contentus fuit, sed perrexit, urgens eam ab Italia volentem. En Silium Ital. qui ita ipse olim in Horatio legit, ut imitando rem & verba ostendit Lib. IV. v. 105. ACCIPITER medio tendens à limine solis *Dilectas Veneri, notasque ab honore Diones* TVRBABAT VIOLENTVS AVES. ——— NEC FINIS SATIASVE; *novi sed sanguinis ardor Gliscere; & VRGEBAT TREPIDAM jam cæde priorum, Incertamque fugæ, penna labente, COLVMBAM.* Per *venatorem* vero hic in Horatio non hominem (villis enim hæc comparatio foret cum Cæsare) sed ipsam Accipitrem intellige, ut additum epitheton *cirus* confirmat. Accipitres autem venari etiam & avehere lepores, monet idem Silius Lib. V. v. 282. 284. loco cum his etiam conferendo. Adde Guntherum in Ligur. Lib. I. v. 677 -- 683. Ceterum ad quædam citati loci Horatiani etiam alludit Juven. Sat. X. v. 185. & Prudentius Catham. Hymn. XI. 91. 92. Mox vero HORATIVS eadem Oda v. 21. de Cleopatra ita pergit:

————— *qua generosus*
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit ensẽm, nec latentes
Classẽ cita reparavit oras.

Hujus loci ulcus jam alii fenserunt, emendandi rationem scivit nemo. Quid enim est *oras reparare classẽ*? Quis unquam ita locutus est, pro ire eo, vel se conferre? Fictam Hypallagen, futilem elabendi viam, merito exhibavit Cl. Bentlejus. Is vero magna fiducia legebat *penetravit*; quod Cuningamius quidem merito rejecit, sed ipse in luto hærens. Cl. Lambertus Bos Specim. Emendat. p. 36. *divinat, ire paravit, numeris inficitissimis, & locutione dura ire oras pro ad oras; ne dicam, male hoc convenire celerrimè fugienti. Tò cita prius corruptum fuisse nemo notavit. Vox cirus paulo ante præcessit. Ortum est quòd cita ex cui vel qui, quod mutilum restabat, quia ejus prima syllaba se ita Classẽ præcesserat. Emendandum est sine omni controversia una tantum litera voci reparavit addita hoc modo:*

————— *qua generosus*
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit ensẽm, nec latentes
Classẽ sequi properavit oras.

Nil iterum aptius, simulque latinus dici potest. Fontem erroris jam dixi. Nihil elegantius est, quam *sequi* pro ire aliquo, vel se conferre, præsertim, si id sit navibus in mari. Ut hic *sequi properavit*, sic alibi in Horatio habes *properas perdere, properent arcere, properabat lambere* & similia plura. Hunc locum ita

pretium non vile laboris. Sed hæc hæcenus. Talium vero scientiarum & artium mysteria, quibus æterna Heroum ac Principum, nec non rerum laudabiliter gestarum memoria servatur atque propagatur, cum in iis præcipuè sacrosanctis Officinis tractari atque doceri debeant, quas plerumque *Academias* nominare consuevimus, quis earum salutis & conservationi non quævis prospera voveat atque precetur? Non dubitamus itaque, quin omnes, quibus publica salutis curæ cordique est, nobiscum gavisuri sint, si his perillustratis intellexerint, sanctæ hujus Matris nostræ, artium quarumvis & scientiarum Sedis, ante centum annos jam conditæ,

ACA

se legisse in Horatio ostendit Val. Flaccus Lib. I. §. 2. de Argo navi: *Scythici quæ Phœtidis ORAS Ausa SEQUI* &c. uti etiam mox §. 13. illa de Tito Vespasiano scribens, *versa proles tua pandet Idume (Namque potest) SOLYMO NIGRANTEM PVLVERE FRATREM*, in mente habuit illud Horatii Lib. I. Od. 6. *PVLVERE TROICO NIGRVM Merionen;* & eodem Lib. I. §. 683. Valerius verba Horat. Lib. I. Od. III. §. 31. respexit; alibi alia. Usus verbi *sequi* pro tendere aliquo, satis notus est. Vide Burmann. ad Val. Flacci locum paulo ante memoratum; adde præterea, si tanti est, Dukerum ad Flor. Lib. II. Cap. XI. &, quos ille laudat, Gronovium, Heinsium, Grævium. Et quis ignorat illud Virgilii Æn. Lib. V. §. 628. *dum per mare magnum Italianam sequimur fugientem, & volvimur undis.* Hinc etiam, quod nemo vidit, unice restitui debet alter (tædet dicere) desperatus post tot tentamina VIRGILII locus Æn. Lib. IV. §. 256. ubi nunc ita legitur:

*Haud aliter terras inter cælumque volabat
Litus arenosum Libyæ, ventosque secabat
Materno veniens ab avo Cyllenia proles.*

Locum olim pessime fuisse habitum etiam transpositio versuum in Mss. quibusdam ostendit. Merito Bentlejus foedum illud *ὁμοιοτέλευτον volabat, secabat* averfatur; immerito illud excusat Burmannus. Bentlejus *legebas* conjicit pro *volabat*, quam male, præter alia indicat antiquus Poëta Juvenus Presbyter, vel Auctor antiquissimæ Præfationis ex hoc loco colorem sumens, dum canit: *TERRAS INTER amat COELVMQVE VOLARE Joannes.* Quid verò alii, quales sunt Wopkenius, & Auctor ille in Republ. Liter. Ao. 1730. pag. 215. de hoc loco senserint, brevitatis causa prætereo. Vide quid Virgilius scripserit. Legendum est nempe, nihil fere nisi unica litera transposita, hoc modo:

*Haud aliter terras inter cælumque volabat
Litus arenosum Libyæ ventosque secuta
Materno veniens ab avo Cyllenia proles.*

id est, Mercurius, non adverso vento (qualis secari debuisset) sed vento ferente uti malens, eum & litus arenosum Libyæ sequebatur; juxta illud scil. volans & ventos simul eo ferentes sequens, donec veniret, quo tendebat. Nolo hic multis aliorum commenta reprehendere, quorum nulla sunt sine vitio vel rei, vel linguæ, ut facile ostendi posset. Sed, ut tanto magis pateat, quanta comoda tales observationes ferant præcis Scriptoribus, ita sibi mutuum ad emendationes sæpe opem præstantibus, ex innumerabilibus exemplis unico concludam hanc annotationem. VALERIVS FLACCVS Lib. III. §. 229. &c.

*Seruit acerba fremens, tardumque à moenibus agmen
Increpitat: nunquamne dolor virtute subibit
Nil ausas sine rege manus? at barbata buxus*

ACADEMIÆ DUISBURGENSIS SACRA SECVLARIA

proximo die XIV. Octobris anni hujus clō Dec LV. publicis Actibus, & solemnibus Pa-
negyricis aliisque ritibus tali tempore usurpari solitis in Aede pariter Urbis hujus præci-
pua sacrosancto Salvatore dedicata, & in Acroaterio Academiae Majori celebranda immi-
nere. Ad ea vero solennia memorato jam die & proximis quibusdam peragenda no-
mine & mandato totius

AMPLISSIMI SENATVS ACADEMICI

quosvis bonarum Artium & Scientiarum Promotores, Patronos, Cultores, indigenas
& exteros, peramanter & benevole invitamus. Scribendam Duisburgi ad Rhenum,
die VII. Octobris, Anno clō Dec LV.

*Si vocet, & motis ululantia Dindyma sacris,
Tunc ensis placeatque furor: modo tela sacerdos
Porrigat, & justa sanguis exuberet urna.
Talibus insultans jam dudum numine divæ
Deficit: infracti languescunt frigore cursus.*

Horrendum hic ulcus est scelerata interpolatione auctum. Cyzicus rex suos hic
cives instigat, ut hostes invadant acrius, quos putabat esse Pelasgos, cum reve-
renter essent amici Argonautæ errore viarum noctu iterum reversi. Cyzicus inter-
fecerat leonem Cybeles antea, deæ illius parum reverens. Hinc illa clades. Hic
pergit suos instigare ad cædes, contemptim iterum de sacris Cybeles loquens.
Sed quid est, *justa sanguis exuberet urna?* quid sibi vult *justa urna?* quis por-
ro *exuberare sanguinem* de effusione dixit? Præterea num sacerdos Cybeles tela
porrigens prius ipse sanguine debet madere? Vossius, Grotius & Nic. Heinsius
justa malunt pro *justa*. Sed quid hoc prodest, reliquis non expeditis? Idem
Heinsius *ulna* pro *urna* malebat, quod Burmannus etiam male in textum rece-
pit; cum tamen idem Heinsius, ut luxuriat plerumque incertus, etiam *ira* pro
urna divinaret, quasi de sensu securi solas semper literas captare deberemus. Alii
disputant de quantitate ultimæ syllabæ in *sanguis*; num illa sua natura, an be-
neficio casuræ producat. Omnia ista hic vana, intempestiva, inutilia sunt.
Locus hic ita funditus emendandus est:

*Tunc ensis placeatque furor: modo tela sacerdos
Porrigat, & pulsū geminet crudeliter ara.
Talibus insultans jam dudum numine divæ
Deficit: infracti languescunt frigore cursus.*

En emendationem non minus iterum certam, quam capitalem. Pro *justa pulsū*,
pro *exuberet, crudeliter*, omnibus apicibus iisdem restituiamus. Tales voces *san-*
guis, geminas ob literarum *μετάθεσιν* & abbreviationem millies confundi
omnes Mss. docent. Sacerdos ille unus erat Corybantum, sacerdotum Cybeles.
Respexit hæc Horatii verba Lib. I. Od. 16. *Non Dindymene, non adytis quatit*
Mentem sacerdotum incola Pythius; Non liber aque, non ACVTA SI GEMI-
NANT CORYBANTES ÆRA. En argumentum mille Membranis antiquius
ac certius. Unice hic sensus convenit ac simul elegantissimus est. Sic Val. Flac-
ci eodem Libro v. 32. *cubilia solis, & v. 84. clamorque tubæque -- juxcere Deum,*
itidem ex Horatio sunt. Vid. Lib. I. Od. 2. Lib. IV. Od. 15. ne sexcenta simi-
lia attingam, per totum opus ὀξυδερκέι καὶ πῖνα κριτῶν ἔχοντι emicantia.

Ἐξ ( ) ο (ἔξ

Gedächtnis